

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Součkové a soudců JUDr. Antonína Koukala a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci **žalobkyně Š. K.,** proti **žalované České správě sociálního zabezpečení, Křížová 25, Praha 5,** o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 11. 4. 2001 č. j. xxx

takto:

I. Žaloba se **zamítá**.

II. Žalované se **nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) napadeným rozhodnutím zamítla žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 217/1994 Sb. Své rozhodnutí odůvodnila tím, že žalobkyně žádost uplatnila až dne 4. 4. 2001; jedná se tudíž o opožděnou žádost a jako taková byla zamítnuta.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně žalobu (opravný prostředek), ve kterém uvedla, že v roce 1942 byla s matkou a sourozenci odvlečena na nucené práce na německý velkostatek v Q., kde byli až do konce války. Tímto byli omezeni na osobní svobodě odvlečením z důvodů národní perzekuce po dobu delší než 3 měsíce, a tedy splnili kriteria pro přiznání osvědčení vlastnosti politického vězně podle § 2 odst. 1 č. 5 zákona č. 255/1946 Sb. O přiznání tohoto statusu pro členy rodiny marně mnoho let usilovala sestra žalobkyně a teprve v březnu 2001 Ministerstvo obrany nárok uznalo a vydalo osvědčení. Ihned poté žalobkyně požádala o poskytnutí peněžní částky, žádost však byla zamítnuta jako opožděná. Nesouhlasí s takovým postupem, neboť opožděné podání žádosti nezavinila, když jí stát teprve až v roce 2001 vydal potřebné osvědčení. Stát tedy zavinil, že žádost nemohla podat v zákonem stanovené době. Domnívá se proto, že by jí zmeškání lhůty mělo být prominuto.

Žalovaná ve svém vyjádření uvedla, že podle § 5 odst. 2 zákona č. 217/1994 Sb. musí oprávněná osoba svůj nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky uplatnit u žalované do devíti měsíců ode dne účinnosti cit. zákona, jinak právo na poskytnutí jednorázové peněžní částky zaniká. Protože zákon nabyl účinnosti 1. 12. 1994, byl posledním dnem lhůty den 1. září 1995. Žalovaná namítla, že žalobkyně nezpochybňuje skutečnost, že podala žádost až po marném uplynutí lhůty a upozornila, že zákon nepodmiňuje podání žádosti připojením osvědčení. Žalobkyně mohla nárok účinně uplatnit s tím, že potřebné doklady předloží dodatečně. Lhůta k uplatnění nároku uvedená v § 5 odst. 2 cit. zákona je konstruována jako prekluzivní – pokud žalobkyně žádá o prominutí zmeškané lhůty, je takový postup možný pouze tehdy, jestliže příslušná právní norma obsahuje zmocnění v tomto smyslu. Zákon č. 217/1994 Sb. však žádné takové ustanovení neobsahuje. Žalovaná proto navrhla, aby soud napadené rozhodnutí jako věcně správné a zákonu odpovídající potvrdil.

Z předloženého správního spisu vyplynulo následující:

Ve spise je založena žádost žalobkyně podaná dne 4. 4. 2001, jejíž přílohu tvoří osvědčení, vydané Ministerstvem obrany České republiky podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. dne 16. srpna 2000, z něhož vyplývá, že žalobkyně je účastníkem národního boje za osvobození jako československý politický vězeň od 24. dubna 1942 do 5. května 1945. K osvědčení je přiložen původní dopis MO ČR, v němž se uvádí, že při vydání osvědčení bylo přihlédnuto k těžkým podmínkám, kterým byla žalobkyně jako nezletilá vystavena po dobu nuceného nasazení jejích rodičů. Spis dále obsahuje pouze zamítavé rozhodnutí žalované.

V daném případě se jedná o věc, která na Nejvyšší správní soud přešla podle § 132 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) z vrchních soudů. Podle uvedeného ustanovení ve věcech neskončených vrchními soudy, u nichž byla dána přede dnem účinnosti s. ř. s. věcná příslušnost, dokončí řízení zahájená před těmito soudy Nejvyšší správní soud. Řízení o žalobách podaných podle části páté hlavy druhé o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2002, se dokončí podle části třetí, hlavy druhé dílu prvního s. ř. s.

Zákon č. 217/1994 Sb. zakládá čtyři druhy nároků (§ 3 odst. 1 písm. a) až d) – nárok uplatňovaný žalobkyní je nárokem podle § 3 odst. 1 písm. a) – tedy nárokem samotného postiženého občana.

Podle § 5 odst. 2 zákona č. 217/1994 Sb. bylo nutno nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky uplatnit u žalované do šesti měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona písemným návrhem, jinak tento nárok zamítá. Zákon č. 217/1994 Sb. nabyl účinnosti dnem 1. prosince 1994. Zákonem č. 77/1995 Sb. byl tento zákon změněn a doplněn mj. tak, že v § 5 odst. 2 se slova „šesti měsíců“ nahradila slovy „do devíti měsíců“. Znamená to, že postižený občan musel svůj nárok na odškodnění uplatnit nejpozději do 1. září 1995.

Z obsahu správního spisu přitom vyplývá, že žalobkyně nárok na odškodnění uplatnila až 4. 4. 2001, tedy zcela evidentně až po uplynutí devítiměsíční lhůty, která skončila 1. září 1995. Ostatně žalobkyně sama si byla vědoma, že žádost podává po uplynutí zákonem stanovené lhůty. Protože uvedená lhůta je lhůtou propadnou, postupovala žalovaná správně, když z tohoto důvodu žádost o odškodnění zamítla.

K tomu je třeba uvést, že jak správní orgán, tak soud je povinen k prekluzi (zániku práva) přihlížet z úřední povinnosti. Pokud podle zákona právo na odškodnění zaniká jeho neuplatněním ve stanovené lhůtě, nelze takové již neexistující právo přiznat. Navíc zákonodárce odstraňování tvrdosti v zákoně ani prominutí lhůty neumožnil ani správnímu orgánu ani soudu.

Soud proto nepřihlédl k námitce žalobkyně, že nemohla podat žádost ve stanovené lhůtě, protože stát ji vydal potřebné osvědčení až v roce 2001. Ostatně její odkaz na články v denním tisku, vysvětlující zákon č. 217/1994 Sb., je nutno považovat za zcela irelevantní. Postup při odškodňování stanoví zákon a ten podání žádosti nepodmiňuje přiložením osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb. Toto osvědčení lze doložit až po podání žádosti v průběhu řízení.

Na základě výše uvedeného Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že žaloba není důvodná, a proto jí zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

O nákladech řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně v řízení úspěšná nebyla, proto právo na náhradu nákladů řízení nemá. Úspěšná žalovaná žádné náklady řízení neuplatňovala, ostatně jí žádné nad rámec úřední činnosti nevznikly, proto jí soud právo na náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. listopadu 2003

JUDr. Marie Součková
předsedkyně senátu